

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

офіційного опонента, доктора медичних наук, професора, заступниці керівника Центру алергічних захворювань верхніх дихальних шляхів та вуха ДУ «Інститут отоларингології ім. проф. О. С. Коломійченка НАМН України» Гогунської Інни Володимирівни на дисертаційну роботу Суворкіної Аліси Олександрівни «Алергічний фарингіт: підходи до діагностики та лікування» представлена до захисту в спеціалізовану вчену раду Одеського національного медичного університету, що утворена наказом Вченої ради Одеського національного медичного університету МОЗ України від 31.01.2022 р. № 55-о для розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина»

1. *Актуальність вибраної теми дисертації*

Дисертаційне дослідження Суворкіної А.О. присвячено вивченню важливого питання сучасної оториноларингології – діагностиці та лікуванню хронічних фарингітів алергічної етіології. Актуальність теми дисертації визначається тим, що хронічні фарингіти відносяться до найбільш поширених та маловивчених видів патології в сучасній оториноларингології. Етіопатогенетичні особливості і до сьогодні залишаються недостатньо висвітленими. Оскільки хронічні фарингіти зазвичай рідко є самостійним захворюванням, актуальним залишається пошук причинно-наслідкових зв'язків патологічних змін у верхніх дихальних шляхах із впливом суміжної та супутньої патології. Існуючі дані з цієї тематики підкреслюють відсутність встановлених алгоритмів діагностики, тому хронічні фарингіти важко піддаються лікуванню.

Хронічні фарингіти розвиваються у результаті впливу як зовнішніх, так і внутрішніх шкідливих чинників. Тому довготривалі клінічні прояви залежать від етіопатогенетичних чинників, пов'язані не тільки із впливом шкідливих факторів зовнішнього середовища, а також з патологією травної, імунної систем, ендокринних процесів організму. Нав'язливий характер таких проявів нерідко викликає психологічні розлади і значно знижує якість життя людини.

Клінічні прояви хронічних фарингітів неспецифічні та варіюють в залежності від етіопатогенетичних чинників. Аналіз даних літератури встановлює залежність семіотики хронічних фарингітів не тільки із впливом шкідливих факторів зовнішнього середовища, а також з патологією травної, імунної систем, шийного відділу хребта, ендокринних процесів організму, ряду імуно-біохімічних та цитологічних відхилень. Довготривалі клінічні прояви у вигляді болю, дисфагії, кашлю, мають досить нав'язливий характер, викликаючи психологічні розлади і значно знижують якість життя людини.

На сьогоднішній день алергічні захворювання представляють собою глобальну проблему для здоров'я, від яких страждає 10-25% населення світу. Фарингеальні симптоми виникають у більш ніж 50% пацієнтів. Існує єдина концепція хвороб верхніх дихальних шляхів, яка отримала широке визнання. Однак більшість звертає увагу на вплив риносинусита, ігноруючи при цьому чинники глотки в нижніх дихальних шляхах, особливо при алергічній природі фарингіту, який до сьогоднішнього дня залишається не до кінця освітленим. Крім певних видів хронічного фарингіту, це стан найбільш поширений в більш забруднених містах, причинами яких є пил, дим і промислові забруднюючі речовини. В результаті виникає стан підвищеної чутливості слизової оболонки носа і горла. Тому, в даний час є актуальною мета даного дослідження: оцінка етіологічної ролі алергії, розробка діагностичних та лікувальних алгоритмів для збільшення ефективності лікування хронічних фарингітів.

2. Зв'язок теми дисертації з державними та галузевими науковими програмами.

Дисертаційна робота виконана у відповідності із науковою тематикою і є фрагментом науково-дослідницької роботи кафедри оториноларингології Одеського національного медичного університету МОЗ України «Комплексні діагностичні та реабілітаційні заходи при запальних, алергічних, пухлинних захворюваннях верхніх дихальних шляхів та вуха», № державної реєстрації 0115U006654.

3. *Наукова новизна досліджень та одержаних результатів.*

Дисертаційна робота Суворкіної А.О. вирізняється комплексним підходом щодо проведених досліджень. Зокрема, обґрунтовано нове розуміння причин розвитку деяких форм хронічного фарингіту; доповнені та розширені дані щодо особливостей клінічного перебігу фарингіту алергічного генезу із використанням етіопатогенетичних підходів до лікування. Це дає підставу застосовувати протиалергічне лікування, що обґрунтоване переконливо. Привертає увагу й те, що була виявлена наявність кореляційного зв'язку між виразністю запального процесу в слизовій оболонці порожнини носа і в слизовій оболонці глотки з цитологічними показниками.

Розроблено алгоритм застосування діагностичних та лікувальних технологій, які забезпечують підвищення ефективності лікування хронічних фарингітів алергічної етіології.

4. *Теоретичне та практичне значення результатів дослідження.*

Отримані дані вказують на теоретичне обґрунтування і нове клінічне вирішення актуальної наукової задачі щодо розширення клініко – діагностичних критеріїв хронічних фарингітів із алергічною природою, які дозволяють виявити, прогнозувати їх перебіг та вчасно застосувати етіопатогенетичне лікування. Вивчено питання причин довготривалого та малоефективного лікування хронічних фарингітів. Новий етіопатогенетичний алгоритм діагностики та лікування хронічних фарингітів алергічної етіології дозволяє значно підвищити якість життя.

Поліпшенно результати лікування хворих з хронічним фарингітом алергічної етіології. Важливо також те, що результати дисертаційної роботи запроваджено в практику лікувальних закладів. Отримані результати впроваджено в роботу КНП Міської клінічної лікарні № 11, КНП Одеського обласного медичного діагностичного центру Одеської обласної ради.

Результати даного дослідження можуть використовуватись в практичній діяльності лікарів отоларингологів, використовуватись в матеріалах для підготовки студентів медичних закладів.

5. *Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.*

Наукові положення, які сформульовані у дисертації, достовірні, обґрунтовані результатами проведених досліджень з використанням комплексу сучасних методів, різнобічним аналізом отриманих даних. Об'єм матеріалу достатній для отримання репрезентативних даних, що дає підстави стверджувати про вірогідність отриманих результатів та обґрунтованість наукових положень та висновків дисертації.

Робота побудована за традиційною схемою, містить усі необхідні розділи, які повинні бути у дисертаційній роботі, виконана на сучасному науково-методичному рівні та є завершеним науковим дослідженням, що ґрунтується на достатньому обсязі матеріалу (149 хворих на хронічний фарингіт). Завдяки комплексному клініко-лабораторному обстеженню хворих, використанню відповідних статистичних методів обробки даних дозволяє вирішити складне завдання щодо підвищення ефективності діагностики, прогнозування та лікування хронічного фарингіту алергічної етіології. Чітке формулювання мети та завдань дослідження, грамотний методологічний підхід, сучасний рівень використаних високоточних методів дослідження та статистичного аналізу дозволяють вважати подані автором наукові положення, висновки і рекомендації достовірними і науково-обґрунтованими, що логічно впливають з отриманих результатів.

6. *Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях і анотації.*

Матеріали дисертаційної роботи оприлюднено в повному обсязі у 10 наукових працях, серед них 5 статей (2 – у наукових фахових виданнях України; 2 - у іноземному науковому періодичному виданні, яке внесено у міжнародну наукометричну базу *Scopus*, 1 – в у іноземному науковому періодичному виданні, що *індексується* у наукометричних базах даних *Web of Science*) та 5 тез у матеріалах українських конгресів та конференцій з міжнародною участю.

- Основні положення роботи достатньо оприлюднено на різноманітних наукових форумах, зокрема на:
- На щорічній традиційній весняній конференції Українського наукового медичного товариства лікарів-оториноларингологів «СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДІАГНОСТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ В ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЇ», (14 - 15 травня 2018 р. в м. Одеса, Україна);
- На щорічній традиційній весняній конференції українського наукового товариства оториноларингологів з міжнародною участю «Сучасні дослідження, хірургічні та терапевтичні підходи в оториноларингології» (20-21 травня 2019 р. м.Одеса).
- На щорічній традиційній осінній конференції українського наукового товариства оториноларингологів з міжнародною участю «Сучасні технології діагностики та лікування в оториноларингології» (7–8 жовт. 2019 р. в м.Дніпро).
- на науково-практичній конференції «АлергоВін-2021» (15-16 травня 2021р. в м. Вінниця).
- XIII з'їзді оториноларингологів України (20-22 вересня 2021р. в м.Одеса).

7. Оцінка структури та змісту і обсягу роботи, її завершеність та рекомендації.

Дисертаційна робота викладена послідовно і складається із анотації, вступу, 5 розділів власних спостережень, висновків, списку використаних джерел.

Повний обсяг роботи становить 173 сторінки друкованого тексту, з них 120 сторінок основного тексту. Перелік використаних джерел містить 223 найменування, із яких 39 кирилицею, 184 латиницею. Робота проілюстрована 35 таблицями та 27 рисунками, містить Додатки А,Б.

У вступі дисертаційної роботи достатньо переконливо сформульовано обґрунтування вибору теми дослідження та актуальність, яка не викликає сумнівів, зв'язок роботи з науковими планами, темами, мета і наукові завдання дослідження. Чітко означена наукова новизна одержаних результатів, теоретичне і практичне значення дисертаційної роботи, впровадження результатів дослідження. Відмічено особистий внесок здобувача в отриманні результатів наукових досліджень, апробації результатів дисертації. Анотації дисертації на державній та англійській мовах за структурою відповідають вимогам щодо оформлення дисертаційних робіт. Наприкінці автор наводить список власних публікацій за темою дисертації.

Розділ 1 («Огляд літератури») складається з трьох підрозділів, який викладено на 20 сторінках друкованого тексту, де представлено сучасні точки зору відносно етіології хронічних фарингітів, патогенезу, основні клінічні прояви, особливості перебігу, методи діагностики та терапевтичні тактики спираючись на сучасні дані вітчизняних та зарубіжних наукових джерел.

Достатня кількість посилань, наведених в огляді літератури, окреслює сучасний стан проблеми і переконує у необхідності та важливості проведення такої наукової роботи, до того ж досить глибокий аналіз літературних джерел дозволив автору правильно обрати напрямок своїх досліджень, що стало можливою передумовою для чіткого визначення мети і конкретних завдань дисертаційного дослідження.

Розділ 2 має гарний дизайн дослідження, складається із семи підрозділів, в якому дисертантом представлено матеріал і методи дослідження. Розділ достатньо інформативний. Ретельно описані всі методики дослідження.

Тут представлено критерії включення та виключення, характеристика хворих за групами: за віком, статтю, анамнестичними даними. Особлива увага надана ретельному збору анамнезу за допомогою спеціалізованих опитувальників. Детально описані використані методики проведених лабораторних досліджень. Підрозділ 2.2.1 присвячено опису використаних алергологічних тестів. Зазначені етичні аспекти проведеного дослідження у розділі 2.6. У підрозділі 2.7 наведено опис статистичних методів, що були використані у дисертаційній роботі.

Розділ 3 («Клінічна характеристика обстеженого контингенту»), який викладено на 33 сторінках друкованого тексту, присвячено наведенню характеристики клінічних проявів хронічних фарингітів, особливостей перебігу у хворих з ГЕРХ та психоемоційними розладами. Акцентовано увагу на критеріях оцінки стану хворих та наведені результати лабораторного, цитологічного дослідження хворих з різними формами хронічного фарингіта.

Розділ 4 «Вивчення клініко-лабораторних особливостей хворих на алергічний фарингіт» викладено на 33 сторінках друкованого тексту. Тут наведено аналіз даних обстежень хворих на хронічний фарингіт алергічної етіології. Акцентовано увагу на роль харчової алергії у розвитку хронічного фарингіту. Наведені результати діагностики алергічного фарингіту з перехресною сенсibiliзацією за допомогою традиційних алергенів.

Відображені результати клінічного, лабораторного, цитологічного досліджень. Представлені дані вивчення кислотності слизу у різних відділах носа і глотки при хронічному алергічному фарингіті, вивчення загального IgE.

Розділ 5 представляє собою аналіз результатів лікування хворих на хронічний алергічний фарингіт. Розділ викладено на 7 сторінках друкованого тексту. Його присвячено оцінюванню ефективності розробленого алгоритму діагностики, проведених досліджень та застосування протиалергічної терапії у пацієнтів з хронічним фарингітом алергічної етіології, що підтвердило роль алергії у виникненні цієї форми хронічного фарингіту.

Обговорення та аналіз результатів дослідження, що викладено на 7 сторінках, представляє собою творчий підсумок наукової роботи з інтерпретацією одержаних автором результатів. Він присвячений обговоренню отриманих власних результатів, узагальненню результатів дисертаційного дослідження, присвяченого обговоренню основних підсумків роботи, є кваліфікованим та достатньо аргументованим.

Із проведеного аналізу та узагальнення результатів дослідження логічно витікають висновки, які повністю відповідають поставленим завданням. За результатами дисертаційної роботи Суворкіної А.О. зроблено 8 узагальнюючих висновків, які логічно випливають із одержаних результатів, науково обґрунтовані, повністю відображають основні етапи і сутність проведеного дослідження. У наукових роботах, що надруковані у співавторстві, використовувався матеріал здобувача, формулювались висновки та наукові ідеї дисертанта.

Список літератури (усього 223 джерела) містить достатню кількість вітчизняних та зарубіжних джерел, відповідних років видання, сформований правильно та відповідає вимогам ДАК України.

8. Недоліки дисертації щодо змісту та оформлення

Структура та зміст дисертації відповідає вимогам МОН України. Дисертаційний матеріал викладено послідовно та логічно, з адекватною інтерпретацією отриманих результатів. Основні положення відповідають принципам доказової медицини. Усі положення, висновки, рекомендації витікають з результатів дослідження.

Робота написана літературною українською мовою, хоча зустрічаються як орфографічні, так і стилістичні помилки. Тому суттєвих зауважень щодо змісту, оформлення дисертації, які б вплинули на позитивне враження від представленої роботи немає.

Проте, в процесі рецензування роботи виникло декілька запитань, переважно дискусійного характеру, на які хотілось би почути відповідь дисертанта:

9 . Рекомендації щодо використання результатів дисертації в практиці

Отримані дані дають підстави рекомендувати до практичного використання результати цього дисертаційного дослідження. Вони можуть бути впроваджені в клінічну практику лікарів оториноларингологів, особливо амбулаторної ланки, а також у навчальних процесах при викладанні студентам і лікарям-інтернам ВМНЗ України.

10. Відповідність дисертації встановленим вимогам, які пред'являються до наукового ступеня доктора філософії

Все вище викладене дозволяє прийти до висновку, що дисертаційна робота Суворкіної Аліси Олександрівни «Алергічний фарингіт: підходи до діагностики та лікування», яка виконана під науковим керівництвом доктора медичних наук, професора Пухліка Сергія Михайловича, що представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії, є закінченим науковим дослідженням, яке містить новий напрямок у вирішенні наукового завдання – оцінка етіологічної ролі алергії, розробка діагностичних та лікувальних алгоритмів для збільшення ефективності лікування хронічних фарингітів. За своєю актуальністю, науковою новизною, обсягом проведеного дослідження, обґрунтованістю, достовірністю, глибиною узагальнень, висновків і практичних рекомендацій, співвідношенням окремих елементів і оформленням дисертація Суворкіної А.О. «Алергічний фарингіт: підходи до діагностики та лікування», повністю відповідає вимогам, передбаченим п. 6-8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи

про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 та вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40, які пред'являються до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а здобувач заслуговує присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 «Медицина».

Офіційний опонент:

доктор медичних наук, професор,
заступниця керівника Центру алергічних захворювань
верхніх дихальних шляхів та вуха
ДУ «Інституту Отоларингології
Ім.проф.О.С.Коломійченка
НАМН України»

І.В. Гогунська

